

**A szerkesztő lakása:**

Rimaszombat, Főter. Ide vagy a főmunkatárs ezimére intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés

Bélyegtelen levelet nem fogadunk el.

Kéziratot nem adunk vissza.

**Az előfizetés díja**

Egész évre . . . . . 8 korona  
Fél évre . . . . . 4 korona  
Negyedévre . . . . . 2 korona

Tanítóknak egész évre 4 kor.  
fél évre 2 kor.  
Egyes szám ára 20 fillér

**GÖMÖR-KISHONT.**

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

**Kiadó hivatal:**

Rimaszombat, Pokorágyi utca  
1. szám a. a. könyvnyomdában.  
— Ide intézendők a kiadóhivatalt illető előfizetés, hirdetés, nyilttér és egyéb felszólalások.

**A hirdetés díja:**

Egy háromhasábos petitsor térfogata . . . . . 12 fillér.  
**Bélyegdíj** minden beiktatás után . . . . . 60 fillér.

**Nyilttér:**

Egy sor . . . . . 40 fillér.

**Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont“ kiadóhivatala, nemkülönben minden hazai postahivatal, az előfizetés legzélszerűbben posta-utalvány útján eszközölhető. — Hirdetést csak a kiadóhivatal vesz fel.**

**A költő jutalma.**

A Jókai-jubileum nagybizottsága a múlt hó végén boesátotta ki a koszorus író tisztelőihez intézett megleghangu felhívást, mely a jubileum alkalmából Jókainak szánt nemzeti ajándék összegyűjtését célozza. A felhívást, mely — igaz szavakkal magasztalván élő legkiválóbb írónk érdemeit — a nagy közönséget, az egyesületeket és a hatóságokat a nemzeti ajándék ügyének gyámolítására kéri, alább egész terjedelmében közöljük.

A felhívást aláíró kitünőségeknek Jókai Mórt magasztalva-magasztaló szavaihoz nekünk hozzatenni valónk nincs. Célunk e sorokkal egyes-egyedül az, hogy kifejezést adjunk abbéli hő óhajásunknak: találjon lelkes visszhangra a felhívás megyénk és városunknak a szép és nemesért mindenha hevülő közönsége körében!

A kibocsátott felhívás megemlékezik többek között a testületekről és hatóságokról is. Ezek közé tartozik első sorban a megye és a város maga. A megyei törvényhatóság, mely a nagy író jubileuma alkalmából üdvözlő felirattal keresi meg, a város, mely őt diszpolgárai sorába számítja, kétségkívül kell, hogy az első közt járuljanak hozzá adományokkal a neki adandó nemzeti ajándékhoz. Eltekintve attól, hogy e száz kötetre terjedő diszmű egyik legfőbb szellemi ékességét képezné a megye és a város könyvgyűjteményének: az első lépés lehetne azon, hatóságainkhoz és nyilvános testületeinkhez biztonnyal minden tekintetben méltó irányhoz, hogy bő pénzforszáraik és jövedelmüknek megfelelőleg évenként bizonyos pénzösszeget áldozzanak a magyar irodalom gyámolítására.

Ugyanily erkölcsileg hozzájárulásra kötelezett testület a megye területén még igen sok van, melyek részint meglevő könyvtáraik gyarapítása, részint új könyvtár alapítása céljából az ügy felkarolására hivatvák. Ha mindezek ily módon vesznek részt ama nagy nemzeti ünnepen, melylyel hazája, legnagyobb íróját megtiszteli, akkor méltó tanubizonyosságát adnak valódi, őszinte lelkesülésünknek, mely a megtiszteltetés külszinszerű momentumán kívül az anyagi áldozatoktól sem riad vissza.

Az említett felhívás szövege a következő:

**T Á R C Z A.****Egy bölcs a párbajról.**

Írta: *Egy humanista oreos.*

„A kortársak száma nagy ha valamennyihez, de kiesiny, ha azokhoz kell szólanom, a kik megértének.“ A legkitünőbb gondolkodók egyike, a modern pessimismus megteremtője: Schopenhauer Arthur szavai jutnak eszembe, midőn azon veszedelmesen elharapódzott betegségről akarok megemlékezni, mely társadalmunknak különben is kóros szervezetét gyökerében támadta meg, s melynek megszüntetése körül a legjelesebbek fáradozása is — fájdalom — sikertelennek bizonyult.

A párbaj dőre intézménye az, mely ellen a nevezett bölcsész ragyogó szellemmel és metsző dialektikával száll síkra. Bámulatos logikával csoportosított érveinek olvasása után valóban lehetetlen a párbaj mellett csak egy félig-meddig észszerű indokot is felhozni. „A duellum — ugymond — valószínűleg nem a latinból, hanem a spanyol „duelo“-tól (fájdalom, baj, sérelem) származik. A pederteria, melylyel a döreség üzetik, mindenesetre bő anyagot nyújt a nevetésre, de valóban kebellázító, hogy a lovagi becsület elve, és fonák codexe államot képez az államban, mely kizárólag az ökljogot ismerve el, az általa leigázott társadalom felett azzal zsarnokoskodik, hogy egy szent titkos vér-törvényiséket tart fenn, mely elé ki-ki poroszliként bárkit, igen könnyen előidézhető okból oda huzcolhat, élet-halálra szóló ítéletet hozatva általa önmaga és a másik felett. Természetes, hogy ez ama biztos lessé válik, a honnan a leggazabb a legnemesebb és legderekabb em-

**Felhívás Jókai Mór tisztelőihez.**

Ország szerint tudva van, hogy a nemzet koszorus írója Jókai Mór, ötven éves írói pályájának örömmünepét készül megülni. Ez ünnep országos lesz és nemzeti, és mint egy illatos bokréta lesz oda tűzve a közelgő 1894. esztendő homlokára, mert ez év január 6-ika lesz a napja. És mind amaz ünneplésnek, melyet a működő bizottság e napra tervez, ugyszólván édes és értékes magva lesz az a maradandó emlék, melynek érdekében e sorokkal fordulunk Jókai Mór tisztelőihez, mely elnevezés alá méltán foglalható e nemzet színe-java, rang-, rend és osztálybeli különbség nélkül.

Egy gondolat kapta meg legjobban mind az elméket, a melyek ez ünnep előkészítésében részt vettek, a gondolat: *országos ünnepet ilve emléket is adni e nappól és benne egyszersmind kettős értelmű jutalmat, az ünneplendőnek az ő saját alkotásai révén.*

Megáldott fejére két ágából font koszorut: egy ágból, a mely disziti, és egyből, mely védi és óvja. Egy ág az erkölcsi dísz, egy ág az anyagi jutalom, s a kettő ölelkezvén a költő homlokán, hirdesse nemzete halálját s az ő dícsőségét egyben.

Allana pedig ez emlék *összes eddig megírt és ez ünnep lezárásáig megírandó munkáinak nemzeti diszkiadásából.* Az egész Jókai, a mit az ő szelleme ötven év alatt létrehozott, együtt, mint impozans képe egy nagy pályának, szemünk elé állítva ez óriás, e korszakos munkaerő, ez írói hatalmasság, e fenomenális pályafutás, mint a költőnek dícsősége és jutalma.

*Maradandó becsület legyen az, a melylyel mi a jubileum napját az irodalom történetébe beiktatjuk.* Örök időkre szóló, beszédes mű, a mely a költőről és az ő gúniuszát megbecsülő nemzetéről több dícsőséget fog hirdetni jövőendő századoknak, mint bármennyi lelkes üdvözlő beszéd, ékes, virágos, ünnepi tósz. *Ugy óhajtanók, hogy ezuttal az összeg, a melyet vármegyék, városok, egyesületek, testületek más alkatomok jubileumi bankettre és külső czífráságokra fordítanak, hasznos, érdemes emlékek szolgáljon alapul.* Ebből a pénzből készüljön el a diszkiadás, a melylyel magunkat ajándékozunk meg és teljen ki az a tiszteletdíj, a melyet a félszázadon keresztül szüntelenül nekünk dolgozó költőnek még mindig a tartozás érzetével ányujtunk.

Mert a kiadás árának a fele fedezze a kiadás költségét, *fele pedig legyen a költőnek a nemzettől vonandó tiszteletdíja.*

*Ezer aláírásra van szükség,* hogy e kiadás létrejöhesse: ez előfizetési ár 200 frt és így 100,000 frt lesz a tiszteletdíj.

Nem kételkedhetünk abban, hogy a mikor Jókai Mór műveiről van szó, lesz az országban ezer ember, testület, hatóság, a ki ezt a nemzeti diszkiadást megszerezve, hozzájárul a költő jubileumának méltó megünnepléséhez.

*Erre az aláírásra, erre a szép, a nagy és hálás cselekedetre hívjuk fel Jókai Mór tisztelőinek fényes táborát.*

Nem arra szólítunk benneteket, ó magyarok, hogy

bert, kit mint ilyet, szükségszerűleg szíve mélyéből gyűlöl, megtámadhatja, sőt megejtheti. Ha manapság már az igazságszolgáltatás és a rendőri hatalom némileg vittek annyira, hogy az országuton minden gazember nem kiálthat felénk: „pénzt vagy életedet!“: a jőzan és is magával hozhatná elvégre, hogy békés foglalkozásuk közepette ne támadhasson bárki ránk azzal, hogy „becsületet vagy életedet!“ A magasabb osztályokat meg kellene szabadítani a lidérez nyomástól, mely attól féltükben győtri őket, hogy bárki bármely pillanatban életével s vérrel lehet felelőssé egy más egyén nyersesége, gorombasága, ostobasága, avagy gonoszságaért, kinek épen kedve támadt vele szemben ezekkel fellépni.

A párbaj alapját egyébiránt szerinte a „point d'honneur“ az ugynevezett „lovagi vagy gavallér becsület“ képezi — E becsületről szólva, az ellen oly rendkívüli erélylyel támad, hogy azt a logikus érvek ellenállhatlan falanxával teljesen megsemmisítene, ha okoskodásában itt-ott némi hézag nem mutatkoznék.

A point d'honneur azonban Schopenhauer szerint nem egyedüli alapja a párbajnak, hanem vannak más motívumai is, melyek kevésbé merev megítélés alá esnek. A nevezett fő motívumot, a point d'honneur következőleg jellemzi:

A közönséges és általán érvényes becsületen kívül van még egy ettől teljesen eltérő faja a becsületnek, melyet sem a görögök, sem a rómaiak nem ismertek, a mint-hogy azt a nem kankuzasi népek máig sem ismerik. Az ugyanis csak a középkorban keletkezett és csupán a keresztény Európában honosult meg, sőt itt is csak a népességnek egy rendkívüli csekély töredéke körében, t. i. társadalom magasabb osztályai és ezek utánzóinál. Alapelvei a közönséges becsület elveitől merőben különböznek

ajándékok, hogy alamizsnát adjatok annak, a ki a ti szolgálátokban szerzett halhatatlanságot; ezt már megtettétek ti is másokkal, megtették más nemzetek is. Hanem szólítunk arra, szólítjuk a magyar értelmiség virágát arra, hogy ketten egymást fölragasztaljátok: a költő, kezetekbe téve a egy nagy élet nagy munkáját, ti pedig a költő kezébe érette az elismerést.

A ki ifjuságunkat bübájos szavával megaranyozta; a ki lelkünket táplálta reménytelen időkben; a ki örömmünk, a ki gyönyörünk, a ki vigaszunk volt életünk minden szakában; a ki áldásunk volt, megtöltvén a szellem, az erkölcs, a hit, a főlemelkedés, a hazafiság kincseivel a mi szívünk tárait: Gyertek mind, öregek, ifjak, urak, polgárok, hódoljunk neki mi viszont, aranyozzuk meg élete alkonyatát szeretetünk, lelkesedésünk örök ifjuságával.

Áldjuk a gondviselést, hogy nekünk adta Jókai Mórt, a ki a magyar faj minden fényességével, a nagy talentumok minden varázsával, nemzete büszkeségével, idegen népek irigységének méltó tárgya; egy félszázad ragyogványa a magyar irodalomban, nyelvünk felvirágzásának egyik forrása, a kinek mesélő ajakán három nemzedék esügg, elandalogva, elbívólve.

Irodalomtörténetünk esonka az ő neve nélkül, műveltségünk esonka az ő művei nélkül; dícsőségünk esonka az ő hire nélkül.

Mely magyar könyves-ház, mely magyar asztal nem üres az ő összes munkáinak e nemzeti diszkiadása, az ő jubileuma e kedves emléke nélkül!

A kinek a házában már van Jókai-ja — ha részben, ha egészben — az juttassa azt, a mi je van, a nálánál szegényebbnek, és siessen hozzánk, hogy biztosítsa magának az örömmünnepi kiadást.

És nemcsak egyházi fömlőtségek, nem csak főurak, nem csak egyesek, kiket a somr vagy szorgalom a bőség áldásaihoz juttatott, bármely renden legyenek is, hanem ti városok, közhatalóságok, testületek és vállalatok: mind halljátok meg e biztatunkat és siessetek aláírástokkal lehetővé tenni és biztosítani e lelkes vállalkozást, juttatván törvényhatósági, városi, egyesületi, intézeti, iskolai könyvtáraknak ebből a szép és nemes emlékből egy-egy példányt, hogy mindenütt legyen fogható jele és szózatossá hártdője a léleknek, mely mindnyájunkban lakozik. Hadd mondják el később is, kezökbe vévén a nemzeti diszkiadás egy-egy példányát, késő ivadékok:

Az a nemzedék tudta a köteleességét és teljesítette is azok iránt, a kik eredeim nyesen szolgálták a nemzet dícsőségét.

Erre a feladatra hívjuk el a nemzet fiait, és hogy nem hiába hívjuk: a fényes eredmény fogja megmutatni. Budapest, 1893 október 30.

A Jókai-jubileum nagybizottságának elnöksége: *József főherceg, védnök. Br. Eötvös Loránd elnök. Beöthy Zolt, főtítár. — Vaszary Kolos, Br. Vay Miklós, diszelnökök. — Alelnökök és titkárok: Gróf Zichy Géza, Ráth Károly, Budapest fő- és székvaros főpolgármestere. Br. Nikolics F., Rákosi Jenő, Kisfaludy Béla, Pallavicini Ede gróf, Berzeviczy Al-*

sőt részben homlokegyenest ellentétben állanak. A ki codexe szerint él, az a „gavallér ember“, míg a közönséges becsület elveit követő csak becsületes ember.

A point d'honneur elvei szerint a becsület nem függ attól, hogy mások mily véleménynyel vannak rólunk, hanem csak attól, hogy milyen nézetet nyilvánítanak rólunk, tekintet nélkül arra, hogy ez a vélemény tényleg megvan-e vagy nem s van-e oka vagy sem. Gyalázatos életmódnak következtében ennél fogva akármilyen rossz véleményt táplálhatunk rólunk az emberek, s bennünket bármennyire megvethetnek, becsületünknek nem árt, a mig annak hangosan kifejezést adni nem mernek. Másfelől egyéniségünk, magatartásunk és tulajdonságaink a legnagyobb tiszteletre kényseríthetnek minden embert, ha valaki, legyen az bár a legnagyobb és a legostobább, ellenünk megvetését és lenézését nyilvánítja, becsületünk esorbát szenvedett, sőt örökre elvesztett, ha azt sajátos módon helyre nem állítjuk.

Továbbá a lovagi becsület elvei szerint az ember becsülete nem attól függ, hogy mit mond és mit cselekszik, hanem attól, hogy mit szenved, mi történik vele. Ott függ tehát mindenkinek nyelve hegyén, ott fekszik mindenkinek tenyerében és ha bárkinek kedve tartja, minden perczen tönkrebetető, ha csak életünk és egészségünk, esetleg családnak java kockáztatásával meg nem akarjuk menteni. Az ember tettei és eljárása a legnemesebb és a legbecsületesebb lehet lelke a legtisztább, szelleme a legfényesebb, azért becsületünk minden perczen semmivé lehet, ha valakinek, a ki még a lovagi becsület ellen nem vétett, különben pedig lehet a legutolsó járdataposó, ostoba barom, naplopó, kártyás, vagyis olyan ember, aki arra sem méltó, hogy ránézünk, egyszerűen úgy tetszik.

bert. Bertóty Károly, Andrassy Tivadar, Falk M., Hock János, Rákosi Viktor, Kohner Zsigmond, Benicz Gyula, Dr. Vágner Géza, Stetka Gyula, Kenédy Géza, Mikszáth Kálmán, Dr. Buday József, Kozma Andor, Eötvös T., Hoffmann A., Szana Tamás, Kozma Gyula, Szerecsényi Miklós, Komjencs József, Thaly Kálmán, Benedek Elek, Dr. Havas Rezső, Váradi Antal, Vadnay Károly, Kiss József, a „Hét” szerkesztője, Gyöngy Aladár, Molnár Antal, Lorag Falk Zsigmond, Margher Guella, Gabányi Árpád, Fekete József, Emich Gusztáv, Dr. Hellai Ferencz, Brázov Kálmán, Csácolszky Lajos, Babics Zsigmond, kassai püspök.

## A magyar nyelvhatár kiterjesztése.

Napjainkban, midőn a nemzetiségi mozgalmak az ország egyes helyein valóságos lázban tartják a félrevezetett népet, midőn az izgatók által magasra felkorbácsolt szenvedélyek szennyes árja óriási területeket elborítva, veszélyes módon kezd tovább terjedni: hova-tovább erősebb gyökereket ver a magyar társadalomban, ama tudat, hogy ezen hazaelenes mozgalmak által okozott zűr zavaros állapot megszüntetése s a felszínre került hazafiatalan áramlatnak ellensúlyozása a népoktatás államosításával szorosan összefügg.

Elvitázhatatlan tény ugyanis, hogy úgy a pánszlávizmus, mint a dakoromanizmus a népiskolákban találja fel azt az erkölcsi támpontot, azt az eltételt, mely nemcsak biztosítja mind a két áramlat tartós uralmát, hanem veszélyes terjedését is hatékonyan előmozdítja. Előbb önkényt következik, hogy a nemzetiségi kérdésnek oly irányú megoldása, mely a hazafiasan gondolkodó közvélemény várakozásának teljesen megfelel, csak úgy lehetséges, ha a nemzetiségek által lakott területek megmagyarosítását nemcsak komolyan fontolóra vesszük, hanem ezen hazafias eszme megvalósítása érdekében országos mozgalmat indítunk meg.

A magyarosodás eszméjét azonban rendszer nélkül, ide-oda kapkodással megvalósítani nem lehet. Rendszeres megállapodásra, a fokozatos fejlesztés planumának elkészítésére mulhatatlanul szükség van itt. Mi részünkről a magyarosodás egyik számottevő tényezőjének tartjuk a kisdudovodai intézménynek a lehető legszélesebb körben való kifejlesztését. Ha a kisdudováról szóló törvény végére lesz hajtva, mi azonban csak úgy válik lehetségessé, ha ezen intézetek szaporítása az eddigénél kissé gyorsabb tempóban fog eszközöltetni, a magyar nyelv közelterjedésének kérdése bizonyos tekintetben a megoldás stádiumába fog jutni.

Mint kiváló fontosságu tényezőjét a magyar állam-eszme terjedésének, nem hagyhatjuk említés nélkül itt az állami népiskolák intézményének fejlesztését sem. Az állami iskolák szervezésénél a tervszerűség és fokozatosság elve kell hogy érvényre jusson. Szerintünk ugyanis teljesen kárba vészett áldozat az állam részéről az iskoláknak oly pontokon való felállítására, mely pontok teljesen elszigetelve nagy kiterjedésű tót vagy más nemzetiségű néptenger közepén vannak. Az ilyen elszigetelt pontok magyarosodás tekintetében kevés, vagy éppen semmi eredményt sem mutatnak fel. Az a nemzetiségi vasgyűrű, mely ezen pontokat körül fogja, a kívülről ható nyomás következtében lassan-lassan észrevétlenül összefűz, s miként az óriáskigó áldozatát, összetöri, megsemmisíti azokat.

A helyes magyar tanügyi politika egyik követelménye szerintünk, hogy a magyarság által lakott területek azon vonalait, melyek a magyar nyelv határát jelölik, fejlesszük s tágítsuk tovább. A magyar nyelvhatárnak így módon való terjesztése mellett az eredmény az állandóság jellegét fogja magán viselni. A fokozatos fejlesztés érdekében azért ezeken a nyelvi határvonalakon állami népiskolák szervezése égető szükséglet képez. A magas tanügyi kormány akkor, midőn az iskolák államosításának kérdése annyira aktuálissá válik, hogy annak legalább részben való megoldása elől elzárkózni lehetetlen lesz, figyelmeztet első sorban ezen nyelvi határvonalakra irányítsa.

Megyénk népességének jelentékeny százaléka tót ajku. Déli részét és keleti szélét a megyének fel egészen Rozsnyóig magyarság lakja; északi és nyugati részein valaminél közepén tót elem a túlnyomó. Ily nemzetiségi viszonyok között a magyarosodás hódító terjedése csak úgy biztosítható legsikeresebben, ha a magyar nyelvhatár déli és keleti vonalait magyar tannyelvű iskolák létesítésével fokozatosan tágítjuk. Fő dolog itt a magyar helységekkel közvetlen szomszédságban levő tót községek ma-

Ha egy ilyen nyomorult a becsületet ember meg-bántotta, t. i. egy ezéltatos tulajdonságot állított róla, az egyelőre objektív igazság, alapos, sőt a jövőben is érvényes ítélet marad, mindaddig, míg vérről le nem töröltetik. Azaz a meggyalázott (a „lovagi becsület” em-berei szemében) az marad, a minek meggyalázója — legyen az bár a világ legutolsó embere — nevezte, mert azt a technikusan terminus szerint „magán hagyta száradni.” Ehhez képest a „becsület emberei” ettől fogva megve-tik, mint bépkölest kerülük, s nyíltan vonakodnak oly társaságba menni, a hová az illető jár stb.

A becsületnek, a lovagias elvek szerint, semmi köze ahhoz, mi és milyen az ember önmagában véve, hanem ha az megsértetik, vagy így módon egyelőre elvész, gyors és erővel cselekvéssel mihamar helyreállítható az egyet-len universalis szer: a párbaj által. Ilykép vizsgálódásainak további folyamán azon eredményhez jut, hogy a „lo-vagi becsület” azon törekvésből veszi eredetét, mely a nyers erő hatalmát igyekszik az ész és jog uralmának helyébe tenni. Szellemileg korlátolt egyéneknek a legké-nyelmesebb módszer a nyers erővel való döntéshoz fol-yamodni, ha látják, hogy rendes úton a rövidebbet huz-zák. A semmiháziak tehát igen sokat köszönhetnek a lo-vagias becsületnek, mert egyenlővé teszi őket olyanokkal, a kikhez egyébként felemelkedni nem tudnak.

A lovagias becsület szabályai szerint a legyalázta-tás szegény, a gyalázás tisztesség. Ha például az ellen-felem részén van minden igazság, jog és ész, de én szit-kozódom, akkor bepakkolhatja az igazságot, jogot és ész-t, mert egy csapásra az én részemben van a jog és becsü-let, ő pedig egyelőre elvesztette becsületét, mindaddig, míg helyre nem állítja, — nem észszel, nem joggal, — hanem karddal vagy pisztolylyal. Ennélfogva a gorom-

gyarosodását lábra állítani. Ha a közvetlen szomszédság-ban levő terület megvan nyerve a magyar eszmének, ha a kedvező eredmény állandósága felett kétség nem merül fel, úgy a továbbterjesztés nagy nemzeti munkája foly-tatható ezután fokozottabb munkakedvvel mindaddig, míg a nyelvi határvonalak összeolvadása által ezen honfoglaló munka befejezést nem nyer. Ha valahol, úgy itt különö-sen érvényre jut a közvetlen terjeszkedésben gyökerező fokozatosság elve. A magyar nyelvnek így módon való továbbterjesztése annál inkább biztosítja a sikert, mivel tudvalevőleg a magyar községekkel határos tót községek-ben a talaj a folytonos érintkezés folytán már jól van előkészítve a magyar nyelv befogadására, az egybeolvadás azért nem ütközik valami nagy nehézségbe.

A nyelv az az összekötő kapocs, mely a nemzet-esaladókat szokás, érzelem és gondolkodásban egyesíti, oly összekötő hid, mely a különféle nemzetiségeket egy-mással érzelmi és szellemi rokonságba hozza össze, az azoknál külön-külön észlelhető s jellemző faji eltéréseket egybeolvasztó hatásánál fogva idővel elenyészteti. A ma-gyarság által lakott területek határköveinél kell ennélfogva a szilárd alapot lerakni s fokozatosan tovább haladva át-hidalni azt az űrt, mely a magyar határon túl nyelvileg létezik.

Fontos szolgálatot lenne hivatva teljesíteni a magyar nyelvhatár tovább terjesztése érdekében egy oly tervezet, mely hazánk nemzetiségi viszonyait tüntetné föl s mely-ből a magyar nép és a nemzetiségek által lakott terü-letek nagysága s az eddigi terjeszkedés iránya domborod-nék ki. Szóval egy oly térképre volna szükség, mely nemzeti-ségi viszonyainkat az alakulás mai stádiumában tüntetné föl, s mely utmutatást nyújtana egyuttal a további sikerre vezető tevékenység irányára nézve. Ily tervezet nélkül a legjobb szándéku törekvés is hajótörést szenved.

Nemzeti önállóságunk ezredéves megünnepléséhez immár folytak az előkészületek. Nem tudjuk, hogy az oly széles arányokban megindult országos mozgalom mennyiben hat ki a nemzeti irányú népoktatásügy tovább fejlesztésére, hiszünk azonban, legalább az előjelek arra engednek következtetni, hogy ezen nagymérvű előkészü-leteknek, ha nem is oroszlanrésze, de kétségkívül egy jelentékeny perzentje kizárólag a magyar állameszme megszilárdítására s ezzel kapcsolatban a magyar nyelv terjesztésére szorítkozik. A siker, mely e honfoglaló mun-kát követni fogja, egy győzedelmes hadjáratnak leszen a kezdete s mint ilyen bizonyára a legkimagaslóbb mo-mentumát fogja képezni az ezredéves ünnepnek.

Jánossy Gyula.

## Meghívó.

A „Rimaszombati Polgári Olvasókör” választmánya **Jókai Mór 50 éves írói működésének or-szágos ünnepeltetése** alkalmából **rendkívüli közgyűlés** megtartását határozván el, ennek idejéül folyó évi **november hó 19.** (tizenkilencedik) napja délutáni **3** (három) óráját tűzte ki, — midőn ezt közzé tenni szerezem van, kérem az egylet tagjait, hogy e gyűlésben tömegesen megjelenni, s a czélba vett intézke-dések maradandó emlékének fényét részvételükkel — fokozni sziveskedjenek.

Tárgy:

1. Jókai Mórnak megválasztatása az egyesület disz-tagjánál.
2. A választmány előterjesztése Jókai ünnepeltetése részleteinek megállapítása tárgyában.

Rimaszombat, 1893. évi november 6.

A „Rimaszombati polgári olvasókör” választmánya nevében:  
**Rábely Miklós, elnök.**

## Meghívó.

A „gömörvármegyei ált. tanító egylet rimaszombati járasköre” f. évi november hó 15-én délelőtt 9 órakor Rimaszombatan, a községi fiúiskolában tartja őszi kör-gyűlését, melyre az egyleti tagok és tanügybarátok ezen-nel meghívotnak.

A gyűlés tárgyai:

1. Próbatanítás, az elemi iskola II-ik osztályában, tartja: Bodor László.
2. Tárgyalása „Miként ismertessük meg a társa-dalommal a népiskola valódi hivatását?” című tételnek. Előadó: Geese Teréz kisasszony, bíráló: Nagyné-Melzer Mariska urnó.
3. „Mily módszeres eljárást és eszközöket használ-

baság olyan tulajdonság, mely becsület dolgában mindent kipótól, mindig annak van igaza, a ki leggorombább. Követett el legyen valaki bármí ostobaságot, gázságot, helytelenséget, ha szitokhoz folyamodik, mindjárt ő van felül. A „lovagi becsület” férfira, ha azt látja, hogy más-nak több esze van, mint neki, jobb érv híján felül a lovagiaság harszi paripájára, gorombaság után kapkod és győztesként távozik. Igazság, tudomány, ész, szellem, éles-elméjűség mind bepakkolható, mert a szitok és go-rombaság mindezeknél jobb argumentum.

A lovagias becsület szerint a becsület kérdéseiben a végső fórum az állatiasság, mert minden gorombaság appellatio az állati erőhöz, a mennyiben a szellemi erők vagy az erkölcsi jog küzdelmét illetéktelennek deklarálja, s helyébe a testi erők mérközését teszi. A lovagias becsület tehát az ököljog uralmát honosítván meg, méltóbban lehetne ököli becsületnek nevezni. A míg a polgári becsület az enyém és a tied kérdésében igen szigorú, a lovagias becsület e ponton nagyon bőkezű. Csak a becsületszót nem szabad szerinte megszegni, mikor t. i. azt mondtuk: „becsületesemre”, miből folyólag más szavunkat bátran megszeghetjük. Sőt a becsületszó megszegése ellen is van orvosság szükség esetén, t. i. a párbaj, mert egyszerűen provokáltatjuk azt, a ki azt állítja, hogy megszegtek becsületszavunkat. Ha megve-rekszünk vele, és két lyuk marad a levegőben, vagy le-lőjük, összekaszaboljuk őt: ez a lovagi becsület szerint igazolja, hogy nem szegtek meg becsületszavunkat, még ha tényleg megszegtek volna is.

Ez kben állítja élénk Schopenhauer, találó vonások kal, a lovagias becsületét Schopenhauernek szere: a párbaj félszégeit. Elő te és utána is kiváló egyének nyilatkoztak hasonló szellemben. Montesquieu „Perza leve-

junk a vallásos, erkölcsös és hazafias nevelés- oktatásnál?” című tétel tárgyalása. Előadó: Kathona Géza.

4., Folyó ügyek. — 5., Tisztújítás.

Tiszolcz, 1893. november 1.

Ifj. Jánossy Endre, jkőri elnök.

## Ujházy Lajos halála.

Lapunk mult számában már megemlékeztünk azon súlyos veszteségről, mely megyénket föjgyezője Ujházy Lajosnak váratlanul történt elhunytával érte. A boldogult egyike volt azon keveseknek, kik egész életüket, valódi önmegtagadással, mások javára szentelik. Mindenkör a közérdek volt az, mely szeme előtt lebegett, s magas áll-lásában valóban páratlan ügybuzgalmat és munkaszerete-tet fejtett ki. E ritka odaadó munkásság mellett határ-talanul szerény volt, s munkája dicsőségét szívesen meg-osztotta másokkal. Lapunknak hosszú időn át tevékeny munkatársa volt, s lapunk hasábjain „Osdi Rökönyő” álnév alatt irt magvas cikkei annak idején méltó feltű-nést keltek.

A közügy e derék munkását folyó hó 2-án tették örök nyugalomra. Sirjához százak és százakra menő gyászközönség kísérte, kegyelettel, őszinte részvétellel. — Tisztársai nevében megyénk első algyezője Lukács Géza mondott a sirhatnál egy alak és tartalom tekintetében egyaránt kiváló, igen szép bucsubeszédet, melyet a következőkben közlünk:

„Mélyen tisztelt gyászoló közönség!

A jelen szomorú kötelesség lerovásánál — midőn szeretteink köréből oly egyént kísérik végső nyughelyére, kivel csak pár nappal előbb a köz- és magán-élet mezején életerővel megáldott voltában érintkezünk — önkénytelenül megdobbann szívünk, lelkünket komor gondolatok töltik el az ember véges voltán, sőhajt küldünk az egek urához: vajha mindennap helyesen fejzenék be teendőnket, hogy a gondviselés szótára nyugodtan hajthatnók álomra fejünket. Mert keveseknek adatik, kiket embertársaink gáncs nélküli elismerése kísér az örök nyugalomra.

Miként a czedrus emelkedik ki rozsnóványai Ujházy Lajosnak, vármegyénk érdemes föjgyezőjének alakja a mindennapi emberek sorából. Ifju korában szeretett hazánk önvédelmi harcában nem késett felajánlani véré-t, életét, s hogy hasznos szolgálatokat tett, igazolja szerzett honvéd-főhadnagy rangja s az a tény, hogy szent har-czunk leveretése után a zsarnoki önkény kenyerére kény-szerített honfi, bánatát Olaszország ege alatt, mint beso-rozot' császári közlegény sirhatta le.

Az alkotmány ébredésével 1861-ben vármegyénk zöld asztalánál látjuk, mint első algyezőt férfi erejének nem közönséges buzgalomával, míg a felcsillámló nap hirtelen leáldozta után ott hagyja kedves helyét, mely többé élete utjára rózsákat nem nyithat; s mert élni s mások-nak hasznára lenni kívánt, ügyvédi pályára lép. Szép hi-vatás nemes kezekben, s ő a nemesek egyik legnemesebbje vala. Ejt nappalá téve munkálta mások javát, bő jutal-mázást nem kérve, nem várva; mígnev vármegyénk kö-zönségének 1872. szeptember 1-én nyilvánított közakarati bizalma föjgyezői állásra emelte. Huszonnégy hosszú éve ennek, s ha igaz, hogy a népszerűség amily könnyen megszerezhető még könnyebben el is játszható: úgy Ujházy Lajo kétségtelenül azon kevesek közül egy, ki hivatásának magaslatán állva, magát mindvégig érvénye-síteni tudta s a közkedveltséget soha egy percze sem vesztette el.

Mint ifjat, ki telve szeretettel, életvidorsággal; mint férfit tiszta homlokkal, nemes ambíciókkal, mint hajlott korut fiatalos hévvel látjuk munkálkodni köz- és magán-életünkben. Voltak azonban nem szeretett napjai. Embertársaiban, kiket bizalommal környezett, megcsalódott; becsületes munkásságának gyümölese kiesett kezéből, ezen csapások szívét méreggel vonták be; zarkózott leve a nagy társadalommal szemben; de a kiket arra méltatott, igaz szeretettel ölelte meleg keblére.

Hajlíthatlan jellem jó és balsorsban; egy valódi Cato, kit törhetett, de nem engedett ott, hof gondolko-zása szerint jogos téren állott, kit sem anyagi előny, sem dicsőség, sem a félelem meg nem ingathatott; s ki in-tézkedéseivel személyt soha, de mindig az ügyet, igazsá-ságot ismerte.

Ily erényekkel levő férfiú elyesztése csapás e vár-megyére; szomorú szívvel is bucsuzom el tőle ennek ne-vében, de fájdalmas is, sokkal fájdalmasabb nekünk, tisztársainak, kik sok é en át ismertük szívjóóságát, kiknek első munkása, hűséges tanítónk, utbaigazítónk s őszinte barátunk volt.

lei"-ben, Labruyére, Emile de Girardin és Schopen-hauer tanítványa Hartmann s különösen a francziák ki-tünő bölcseste: Jean Jaques Rousseau. Ez utóbbi azt az elvet, mely a párbajnak alapul szolgál, a leghajmeresztőbb örtltségek tekinti, melyet valaha az emberi agy produ-kált. Szerinte a lovagias becsület elvéből az következik, hogy mennél ügyesebben verekszik az ember, annál ke-vésbé lehet gazember és nyomorult, mert fegyverrel né-mítja el a gázságot konstataló nézetet.

Hogy a becsületnek ezen sajátos, barbár és ne-vetséges codexe, ugymond Schopenhauer, nem az emberi természet lényegéből s nem az emberi viszonyok egész-séges felfogásából származik, az minden elfogulatlanak első pillanatra szembe ötlük. E mellett bizonyít azon szükre szabott kör is, melyben érvényben van. Ez kivá-lólag Európa és pedig csupán a középkortól, s itt is csu-pán az előkelőség és a katonaság, s mint már monda-tott, annak utánzó. Sem a rómaiak, sem a görögök, sem Ázsia magas műveltségű népei a régibb s a mai korból nem ismerik a becsület ezen faját és annak elveit. Mind-ezek nem ismernek más becsületet, mint a mely a jel-lem büszkeségét alkotja. Náluk az embert annak tartják, a minek tettei mutatják, nem pedig annak, a mit egy rosz nyelvnek tetszik róla mondani. Náluk minden, a mit valaki mond és tesz, csak saját becsületét semmisítheti meg, de semmiesetre sem a másót. Náluk a testi bánta-lom csak testi bántalom marad, melylyel minden ló vagy számar sokkal veszedelmesebb módon illelhet, s mely bizonyos körülmények közt haragra lobbanthat, s azon-nal megbosszulható, de a becsülethez semmi köze és semmiesetre sem vitetik ott könny az ítések és gyalázó kifejezésekről, valamint az azokért nyert, vagy venni el-mulasztott elégtételekről. (Vége következik)

Az anyészet anygala borítá reá gyászfátyolát, jelezvén, hogy Újházy Lajos nincs többé — de büszke tiltakozással szállunk vele szembe, mert a költő szavai igazak nála: nem halt ő meg egészben, mert tetteiben érezni maradandóbb emléket emelt magának.  
Legyen áldott emléke, s nyughelyén édes pihenése!

## Hírek és vegyesek.

**Ejegyzések.** Madarassy D. z. sz. kassai kir. ítélőtáblai bíró, s városunk társadalma volt kiválóan kedvelt tagjának szép és művelt leányát: Vilma-t október hó 31-én eljegyezte Dr. Hammersberg Árpád Kassán. — Folyó hó 4-én váltott jegyet Rimaszomban Megay Róbert miskolci jönevű fiatal ezkrás özv. Miskolczy István bájos és szeretetreméltó leányával Margittal. — Dr. Ferderber Jakab, tornaljai ügyvéd a minap váltott jegyet Schwarcz Malvin kassai szonynyal, Schwarcz Herman galszécsi földbirtokos bájos és szeretetreméltó leányával. Sok boldogságot kívánunk a köteendő frigyekhez.

**Esküvő.** Reményik Lajos, Nógrádmegye vámos-újfalusi ág. ev. tanító folyó hó 8-án esküdtött örök hitűséget a helybeli ev. ref. templomban özv. Katona Miklósné kedves és bájos leányának Annának. Gratulálunk!

**Kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter Hegedüs Zoltánt a tiszolcai állami elemi népiskolához rendes tanítavá nevezte ki.

**Katonai hírek.** Faddalah el Haded Mihály őrnagy a szabadkai méntelep inspicálása végett tegnap városunkba érkezett. — Főt. Megela Péter görög-katolikus katonalelkész Miskolcra f. hó 6-ikán ide érkezett és a tüzér legénységet vallásos oktatásban részesítette. — Lorenz Bernát tüzérkapitány és Einsiedler Gusztáv tüzérhadnagy szabadságra utaztak.

**Közgyűlés.** A rimaszombati ált. temetkezési egyesület f. hó 12-én d. u. 3 órakor a megyeház nagytermében közgyűlést tart az egyesület alapszabályainak módosítása tárgyában.

**A tüzérújonczok esküje** ezimű hírünkbe véletlen tévedés folytán került az, hogy az egyik úteg Feigler hadapród vezetése mellett vonult ki. Helyreigazítjuk akkép, hogy a csapatot Schwara hadapród vezényelte.

**Egészségügyi értekezlet.** A városunk területén fenálló egészségügyi bizottság folyó hó 4-én Szabó György polgármester elnökele alatt ülést tartott, melynek tárgya az elnök és jegyzőválasztás volt. Az elnöki tisztt betöltésénél a bizalom egyhangulag Szabó Samu megyei tiszti főorvos felé irányult, miután azonban ő nem fogadhatta el — lévén az állásával incompatibilis. — Szabó György polgármestert választották elnökül; jegyzővé: Nagy Ferenc városi főjegyzőt. — Ezután Szabó főorvos indítványozta, hogy az egészségügyi bizottság hívja fel a városi tanács figyelmét arra az egészségügyi szempontból igen fontos körülményre, hogy a város jó, egészséges ivóvizről gondoskodniuk vizvezeték által, miután a kedvező egészségügyi viszonyoknak egyik főkélléke a tiszta, jó ivóvíz. A bizottság elfogadja az indítványt, melyet előadja a városi közgyűlésben bővebben meg fog indokolni. Végül a szeméztisztítási módozatát tárgyalták s ezzel az értekezlet véget ért.

**Ujabb verekedések a katonák között.** A szigorú és erélyes intézkedések úgy látszik nem voltak kellő hatással katonáknál, mert a verekedések egymásután két ízben ismétlődtek. Mult szerdán este 8 óra tájban az egész Kossuth-utca meg volt rémülve; néhány tüzér és méntelepi katoná nagy lármával kergetődzött, az utca sarkán találkozá Dolák nevű méntelepi katoná és Názon tüzér kardot rántott, összeesaptak, s előbbi fején, utóbbi karján hatalmas vágásokkal vérbefagyva hagyták el a küzdőteret, a küzdőelében résztvevő Kuruczina „czibil“-nek 6 fogát ütötték ki és az ajkát vágták ketté. Most mindhárman a kórházban fekszenek s egymást vigasztalják, amire nagy szükség is van, mert Názon aligha fogja bal karját valaha használni. A harez mult vasárnap a „Szarvashoz“ czimzett koresmában folytatódott, hol a tamásfalvi Cservenák testvérek és Barezi Andor rendőr áldogálás közben a tüzerekkel összekaptak, minnek a vége az lett, hogy a rendőr fejére és kezére, a két testvér pedig karján és vállán jékora vágásokat kapott, míg a tüzerek közül azok vezetője sérült meg úgy, hogy orrát kétfelé vágták, s csak másnap reggel lehetett néhány varrattal összetoldozni a megsemitott orrot. E botrányos verekedések a tisztok körében méltó felháborodást keltettek, s az úttegostályi parancsnok: Rosenauer József ezredes a legerélyesebb intézkedéseket tette meg azok ismétlődésének megakadályozása végett. Az eddigi verekedésekben résztvevő katonák 5—21 napig tartó szigorú fogsággal büntetettek. Vasár- és ünnepnapokon a legénységnek este 6 órakor a kaszárnyában kell lennie és szigorúan eltiltotta a legénységet a koresmák látogatásától. Szabadkára menniök is tiltva van és kimaradási engedélyt a legénység részére többé nem adnak. Remélhető, hogy e szigorú intézkedéseknek kellő foganata lesz, s megszűnik a folytonos ezivódás, mely már eddig is oly sok véráldozatot kívánt.

**Vakmerő lopást** követett el egy ismeretlen tettes folyó hó 6-án özv. Eszényiné Jánosné losonci-utcai lakásán. A tolvaj Eszényinének családi ereklyeként őrzött ritka szerkezetű és nagyértékű arany óráját emelte el az ágy felett függő tokból. A rendőrség a tettest — eddig siker nélkül — nyomozza.

**Össeégeite a mész.** Kövecesen e napokban Bohus János napszámos mészoltás közben a forró mésszel telt gödörbe esett, s egész testén oly súlyos égési sebeket szenvedett, hogy be kellett szállítani a kórházba, hol gondos ápolás alá vették.

**Felhívás a miskolci ügyvédi kamara tagjaihoz.** A hazánk ezredéves fenállása alkalmából rendezendő országos kiállítás történelmi csoportjában az ügyvédi ker résztvevőinek eszméjét ügyvédi kamarák választmányai is pártolván, hogy e részvétel az ügyvédi kar tekintélyéhez méltó legyen, szükséges: miszerint mindazon az ügyvédi működést tárgyzó történelmi okiratok és egyéb emlékek, melyek a miskolci ügyvédi kamara tagjainak bírtokában netalán léteznek, a kiállítás történelmi csoportjában kiállítassanak. E czél megvalósítása czéljából felhívjuk a miskolci ügyvédi kamara tagjait, hogy az esetleg bírtokukban lévő s kiállításra szánt az ügyvédi működést tárgyzó történelmi okiratokat és egyéb emlékeket kamaránk választmányánál idejekorán bejelenteni

sziveskedjenek. Kelt a miskolci ügyvédi kamara választmányának Miskolcra, 1893. évi október hó 31-ik napján tartott üléséből. Kovács Gyula, elnök. Lengyel Lajos, titkár.

**Tűz.** Genesen, a mult hó 29-én este 6 órakor a bíró házat fölgujtották, s rövid negyedóra mulva négy ház, ugyanannyi csűr a sok takarmánnyal a lángok mar talékává lett. Az Isteni böles gondviselésnek tulajdonítható, hogy az alig 10 lépésnyire fekvő templom s iskola meg nem gyulladt, a kár meghaladja a 3000 frtot.

**Joggyakornokok segélydíja.** Az igazságügyi miniszter utasította az adóhivatalokat, hogy a joggyakornokok segélydíjait, az eddig követelt eljárásolt eltérőleg, a jövő hó elsejétől kezdve nem havi utlagos, hanem havi előleges részletekben szolgáltatassa ki. A segélydíjas joggyakornokok ennek folytán a folyó hó végén s illetőleg a jövő hó elején egyszerre két havi segélydíj-részletet kapnak, a mi kétségtől kelemes meglepetés lesz reájuk nézve.

## Színház.

Bátosy Endrének, közönségünk előtt jól ismert társulata a mult hó végén ismét városunkba érkezett s e hó 2-án esütörtökön megkezdte előadásainak sorozatát. A drámai tagok Karezag Vilmos gyorsan világhírré vergődött színművében a „Lemondás“-ban mutatkoztak be. Egy-kettő kivételével régi ismörösök, kiknek az első találkozáskor azt szoktuk mondani: Isten hozta körünkbe. Nem szeretnénk csalódní, de az első előadások után azon jó reményünknek aduak kifejezést, hogy Bátosy társulatának rövid rimaszombati expedícióját szép siker fogja koronázni; e reményre jogosít minket az a szerencsés körülmény, hogy a hosszú szünet után közönségünk java-része már valósággal óhajtott a színi saison beálltát, de meg a műsorban közzétett újdonságok ingere is csábítólag hat, — a többi Bátosy erélyétől s a tagok buzgalmatól függ. A bemutató előadáson néhány új taggal is megismerkedtünk; kitünő tagnak bizonyult be a társulat fiatal naívja Dulich Mariska, ki a „Lemondás“ Thekla szerepében teljesen megnyerte a közönség rokonszenvét. Játéka természetes, alakja elég esinos s szorgalma által teljesen routinirt színésznővé képezheti magát. Zádor Róza szintén az ujak közül való; epizodszerepek betöltésére teljesen alkalmas, a színpadon otthoniasan érzi magát s hisszük, hogy szerepkörét be fogja töltetni. Tarnai Lidi mint Petóné rokonszenves alak volt. A többiek jó ismerőseink, kiknek képességéről multkori itt létük alkalmával is elismerőleg nyilatkoztunk s a pénteki előadás csak igazolja ama véleményünket, hogy egy komolyan törekvő társulattal van dolgunk, melynek tagjai nemes ambícióval igyekeznek hivatásukat betölteni.

Igy első sorban maga az igazgatóné B. Polgár Fáni, mint Dorsai Irén művészi alakításban mutatta be ama herószí küzdelmet, mely a szív legszentebb jogairól való lemondás által e ritka női jellemet rokonszenvesse teszi. Szilágyi Berta tipikus alakításai még mindig jó emlékeztetőkben vannak; az ő szerepe egy örökös czélpont, melyre a burleszk-komikum nyíla vannak irányítva, bár ezuttal, mint b. Boldizsárné, a kifogyhatatlan jószág gondviselés megsemitője volt. A férfiak közül Bátosy itéleti a legnagyobb dícséret, kinek tanulmányon alapuló alakításai iránt közönségünk teljes elismeréssel viseltetik. Polgár Béla a jeles burleszk komikus, ezuttal tragikus szerep betöltésére vállalkozott s nem az ő hibája, hogy nem tudott mélyebben meghatni; az ily zsánere szerepeket bizonyára szűkségből játsza s így meglegehetőnk azzal, hogy a Korolán gróf tragikus szerepét érthetővé tette. Lorándi és Pálfi tavaly óta sokat haladtak, Kiss nagy reményekre jogosít.

A tagok többségének azonban igazi eleme a bohózat. Erről győzött meg minket a „Próbaházasság“ szombati előadása, melyben úgy szólva mindnyájan exceiláltak. A darabban előforduló Kossuth-dal, melyet alig érthető titokszerűséggel a színpadon is jeleztek, nálunk is nagy közönséget esábitott a színházba, melynek legjelentékenyebb része a tanuló ifjúságból tel ki. A mi diákjaink sem akartak elmaradni többi kollegáiktól s midőn Polgár Béla a híres Kossuth-dal első sorait szöveg nélkül dudolni kezdte, hangosan követelte a szöveget s végül maga is rágyujtott. A darab azonban nem valami magas nivón áll alkotás, tág tere van benne az alsó komikumnak s ezt színészeink teljesen kiaknázták, min a nagyszámu közönségnek egy része mulatott, más része azonban elégedetlenkedett az itt-ott pikáns situatiók, különösen a Birike kuplójának egyik-másik félremagyarázhatlan strófája miatt. Ezt azonban — sajnos — a kor izlése megköveteli mindenütt s a színészt a kor izlése befolyásolja. A mi magát az előadást illeti, erről csak jót írhatunk; összevágó játék és könnyedség jellemezte mindenik szereplőt s Bátosyról, Pálfiról, Lorándiról, Kissről, Pécsiről egyforma dícsérettel kell megemlékeznünk. Az est hőse azonban Polgár Béla volt, kiről, ha kissé többet mutatott is be, mint a mennyi a szerző intenciója volt, el kell ismernünk, hogy a vidéki színpad jelesebb komikusai közé tartozik. Elismerés illeti a nőket is, különösen a kitünő humoru Szilágyi Bertát, s a esinos hangu Perezel Marit, kiről még lesz alkalmunk máskor bővebben megemlékezni. Arra a hirre, hogy a színházban egy kis tüntetés lesz, a közönség a nézőteret majdnem zsufolásig megtöltötte.

Vasárnap Vidor Pál népszínműve az „Apja leánya“ került színre félig telt ház előtt; az előadásban nem találtunk kifogásolni valót, noha a darab a jeles szerzőnek gyengébb alkotásai közé tartozik. A czimszerpet Szabó Mari játszta közmegelegetésre, s dalait is ismételnie kellett. Méltó partnere volt Kiss Nándor, kinek mély érzéssel előadott dalait szintén ismételnie kellett. A többiek jők voltak.

A társulat operetteket is játszik s kedden a nálunk már eléggé ismerős „Madaraszt“ adták elő Guttler karnagy zongorakísérete mellett. Dalművek előadásánál igényeinket megfellelő zenekar hiányában egy kijátszott zongorakíséret nivójára kell leszállítanunk s tekintettel arra, hogy színházlátogató közönségünk, mely néha igen nagy, gyakrabban pedig a napi kiadások fedezésére is kiesiny, nem is kívánhatjuk meg, hogy a színtársulat igazgatója képzett tagokból álló zenekart tarthasson. Jó nekünk a zongora is, s örülnék ha a jelesebb s hírneve vergődött operetteket színészeink bemutatják, annyival is inkább, hogy Bátosy társulata e tekintetben is meglehetősen van szervezve. Perezel Mari tisztán és szépen

énekel, Postás Milkája esinos alakítás volt. Dícsérettel emlékezhettünk meg Dulich Mariskáról is, kinek finom esengésű hangja még erőten ugyan, — hisz' még nagyon fiatal, — de idővel megfelelő gyakorlat után, minden valóságosság szerint kitünő soubrett-énekesnővé fog fejlődni. Lorándi jó tenor, míg Kiss eleven temperamentumu bariton, kik mindnyájan nehezebb feladatok megoldására is vállalkozhatnak. A társulat buffója Polgár Béla jó ízű játékaival pótolja hangbeli hiányait. Hiányos volna tudósításunk, ha ez elismerés hangján meg nem emlékeznénk Szilágyi Berta Adelaidjáról, valamint Bátosi és Pálfi pompásan karrirozott professor-típusaikról.

E bemutató előadásokból meggyőződhetett közönségünk arról, hogy Bátosy társulata teljes mértékben méltó a pártfogásra s ha itt-ott vannak is hiányai, — pl. a díszletekben, — a kultúra napszámosainak nemes törekvését méltányolnunk kell.

Censor.

## CSARNOK.

### Szegzárdi Péter és Egri Pál.

Irta: Tóth Béla.

Nemzetes Koperta Mihály uram polgári foglalatosságára nézve delator volt.

Ennek a mesterségnek, hála Isten, nincsen magyar neve. Ami arra vall, hogy a mi becsületes keleti fajunk sohse nyult ez után a hitvány kenyer után és meg a nevet is idegenből vette kölcsön. A deák delator ismeretesebb, de sokkal újabb elnevezése a bécsi német naderer és a szintén osztrák spiezli.

Nemzetes Koperta Mihály uram ezt a gyönyörű mesterséget Pest városában tizte ép most száz esztendeje, és valának az ő szolgálatai fönt Budán a kancelláriánál igen kelendők. Mert a franciaia forradalom szelvézve végignyargalt Európa derekán; s mikor hozzánk ért is, még mindig volt annyi ereje, hogy megrezgesse a faleveleket. Azok az emberek pedig félték a falevel rezzenésétől is.

... Szegény Martinovics, Hajnóczy, Lackovits, Szentmarjay... Hogy benneteket is megingatott az a perzselő, meleg szél, mely egyszersmind gyujtott... Hogy nem birtatok ellent állani a szabadság lehelletének... Nem hívni akkor a mai vérmézőt vérmézőnek...

Ebben a hatalmas nagy fogásban, a Lipót-utcai összeesküvés fölfedezésében, természetesen semmi része nem vala nemzetes Koperta Mihály uramnak.

Mert ő csak elhitette a jámbor emberekkel, hogy hatalmas, furfangos és miudent tudó delator; levén voltaképen igen együgyű, ügyetlen és ügyefogyott számár ember.

De volt neki vörös szeplőkkel teli alattomos, ravasz képe s a mi fő dolog: egy tubákszinű százgalléros köpönyege

Ez a köpönyeg keverte őt a delator alaptalan, de busásan jövedelmező híre-be. Mert ez a százgalléros köpönyeg, hogy hogynem, maga volt a titokzatosság és rejtelmesség. Mintha minden réteg galléra, mintha minden ráncza tele lett volna fontosnál fontosabb hírekkel, rettenetes nagy obskurus dolgokkal, a melyet nemzetes Koperta Mihály uram csak egymaga tud és nem fog elárulni, hacsak nem kinekekért.

Mikor ez utczát végigsöprötte ez a miszteriózus tubákszinű köpönyeg, melynek legfelső gallérát tulajdonosának czopfja verdeste, a becsületes polgárok utánna pillantottak:

— Már megint valami roszbán sántikál az a gazember. De ha szemközt találkoztak vele, tisztesség nem esik mondván, megsüvegezték. Mert bizony szegénynek mégis mind rettegtek a hatalmas arczu nemzetes Koperta Mihály uramtól.

Napirenden voltak akkor Pesten és Budán a házmozások kemény vallatások, a jámbor emberek zaklatása és börtönbe huzolása. Mikor a esőndes; békesseges családapa este nyugalomra hajtotta a fejét, nem tudta, hogy nem fogja-e holnap reggel tömlőcz röstélyán át látni a napot.

Ejszakánként őjratok nehéz léptei kongottak az üres utczákon; s a mely ház előtt a tiszt azt kiáltotta: „Hall!“, gyászra ébredtek az alvók.

Nincsen a világom átkozottabb, gonoszabb dolog, mint a rettegető hatalom félemlit, mert fél; mert azt akarja, hogy mások még jobban féljenek. De ezt az egyet még sem éri el, mert nála nem félhet senki jobban. És innen van gyermekes hiszékenysége, okatlan riadozása. Fontos, megbízható, sokat tudó embereknek véli a Koperta Mihályokat és gyáva félelmében egy szavuk után indul.

Hej, de félt ám nemzetes Koperta Mihály uram is, még pedig ezudartól. Attól félt, hogy odafönt Budán megtalálják tudni, hogy ő voltaképen nem tud semmit.

Es ép ezt a titkát rejtgetvén, vala neki olyan színe, mintha borzasztó titkokat tartogatna a bögyében. Es folyton titkokat hajbászván, látszott olyannak mint aki titkokkal megterhelve onon végig a városban.

Titkot! Titkot! Titokra szomjuhozott és éhezett a derék férfiú. De hiába, mert nem sikerült neki semmi titkot fölfedezni. Hazugságokhoz folyamodott hát. Összekomponált mindenféle szörnyű históriákat. Vasra vertek, börtönbe huzoltak miatta egy esomó embert s a vége mégis csak az lett a hosszú vallatásnak, hogy szabadon kellett őket böcsátani. Amikor aztán fönt Budán Drobniček fiskális ur kissé keményen meg is mondta nemzetes Koperta Mihály uramnak:

— Dominatio vestra már megint perplexiter informált bennünket

Főltöttebb kapóra jött hát a becsületes delator-nak egy igazi és fontos titok fölfedezése. Nem több és nem kevesebb, mint hogy a különben is liberális hírből álló öreg Gombay István prókator borz-utcai házában minden este kilenc órakor ellátogat a közel vaskalap utczából a szintén rebellisnek gyanított vén Borotvás Máté orvos-doktor; és ez a két veszedelmes ember éjjeli tizenegy óráig zárt ajtók mellett együtt konferál. Mikor aztán a doktor, épp oly suttymba, ahogy jött, hazamegyen.

„Ezeket megcsipem!“ esküdzött magában nemzetes Koperta Mihály uram, szímatolván, mint a jó vizsla, mikor vadat érez.

Három ezüst huszasokkal megvesztegette Gombay prókator Krispiu nevű tót inasát és a sötét előszobából kihallgatta, hogy mit trafikál, mit konspirál odabent a két veszedelmes ember.

Azaz, hogy csak kihallgatta volna. Mert a két öreg igen keveset beszélt, s a zárt ajtón különben is csak tompán, töredezetten hatolt ki a hang. Nemzetes Koperta Mihály uram hiába hegyezte a fülét, nem tudott egyebet kivenni a beszédből mint hogy gyakran emlegetnek két nevet.

... Szegzárdi ... Egri ... Egri ... Szegzárdi ...  
Aztán ismét mély esőnd lett. A delator úgy felelt, hogy nyilat sem merde lenyelni.

... A mondó vagyok, hogy ennek inkább lehet hinni — szölt a doktor.

— No én a másikat sem merem kétséggel illetni — jegyezte meg a prókátort.

Koperta Mihály nem hallott többet. De ez is elég volt neki. A százgalléros köpenyeg másnap félelmesebben söprötte végig az utcát, mint valaha. A jeles férfi futott fel a várba Drobniesek fiskális urhoz és gondosan bezárván maga után minden ajtót, amit csak egy ember bezárhat, így kezdte beszélni:

— Ritka occasio praesentálta magát arra nézve, hogy sufficiens documentumokat szerezzenek egy horribilis konspiráció ki derítésére. Két vén rebellis, prókátort Gombay és doktor Borotvás, minden este sub rosa konferálnak együtt és azon macerálnak, hogy konfidens individuuumokat válasszanak abominabilis sodalitasukba. Saját fülemmel auseultáltam, hogy kombinációjuk eddig pro primo bizonyos Szegzárdi Pétert ... igenis Pétert ... pro secundo pediglen valami Egri Pált ... utique Pált tángál. Ma este in flagranti esiphetjük rajta az imposztorokat, nem dubitálom, a kompanistákkal egybe.

Drobniesek ur e szavak hallatára mosolygott: és rettenetes vala az ő mosolygása. És megveregette nemzetes Koperta Mihály uram vállát; és kegyelmes vala az ő vállveregetése.

Este tíz óra után egy szakasz tiroli katona vonult nagy loppal a borz-utczába, ama híres vitéz lajdinánt Laufschritt vezetése alatt. A hős vezér mellett pedig lapangott a tubákszinű százgalléros köpenyeg.

A vitézek a kapu alatt nagy furlangosan lehuzták a eszímájukat: úgy lopakodtak föl a garádieson a sötét előszobába, előbb halálnak halálával fenyegetvén meg a kocsonyánal reszkezegebb házmestert, ha nyikkanni mer.

Nemzetes Koperta Mihály uram fülét illesztette az ajtóra, a katonaság pedig a puszka tusát, és a vitézek csak várták az intést, hogy legott bedöntsék az ajtót, még pedig féltástul. Laidinand Laufschritt kivont karddal assistálta a csapat mögött.

Bent az öreg urak szép esőndesen beszélgettek. És mintha most már hárman is lettek volna, mert minduntalan egy igen vasta g hang szölt bele a konverzálásba ... Szegzárdi ... Egri ... Egri ... Szegzárdi ...  
... Nem kell félni, veszedi az a lábáról a római pápát is ...

... De én jobban bizom a másokban ...  
... Az ereje több, de az meg, hogy úgy mondjam fortélyosabb ...

... Mind a kettőnek megvan a maga titka ... hangoztatta a legvastagabbik szózat.

Erre a szóra, hogy „titka“, nemzetes Koperta Mihály uramnak a fejébe szállt minden vére és elordította magát:

— Los drauf!

A következő pillanatban recsegve dőlt be az ajtó s a katonaság puskát szegezve rontott a szobába, hol a szépen megterített asztal mellett, jó szegzárdival és egri-vel teli poharaknál, három öreg ur ült.

Prókátort Gombay, dr. Borotvás és — és —  
Nemzetes Koperta Mihály uramnak a parókáján égnek meredt minden szál haj.

Mert a harmadik öreg ur nem volt más, mint a Drobniesek ur princípálisa. Németh caesarum regalium director, aki ez este részt vett a szegzárdi eredetű Gombay és az egri eredetű Borotvás jámbor és kellemetes vitakozásában: hogy melyikök hazája ad jobb bort. És így szölt a hatalmas ur:

— Százszor mondtam már, hogy scandalosus nagy számár kend, Koperta; valamint az én substitutus uram ő nagysága is.

Felelős szerkesztő: Dr. KÁRMÁN ZOLTÁN

## Magán-hirdetések.

Egy kifogástalanul jó karban lévő, erős szerkezetű, **váci** készítményű **Reiter-fele** elegans

## Phaëton-kocsi

szabad kézből eladó. — Ára megtudható helyben a tulajdonosnál: **Kossuth-utca 39.** szám alatt. — Ugyanott tudakozódhatni egy kevésbé használt **lohám** ára iránt is.

## Malombérbeadás.

Tiszolcz nagyközség tulajdonát képező u. n. **Felsőmatom** mely 3 köre van berendezve, s fűrésszel felszerelve, **folyó évi november hó 20-án** d. e. 9 órakor a község házában tartandó nyilvános árverésen **jövő évi január 1-től** egymás után következő **három évre** a legtöbbet ígérőnek bérbe fog adadni.

Kelt Tiszolczon, 1893. nov. 8-án.

**Setina János,** **Dianiska István,**  
jegyző. 1—2 bíró.

## Tanulóul

felfogadtatik **Rábely Miklós** rimaszombati könyvnyomdájában egy 13—14 éves ifju, a ki magyarul jól olvasni és helyesen írni tud.

## Ridzike saláta-gomba.

Kitűnő minőség egy 5 klgr. bődön 2 frt 60 kr.

Válogatott . . . egy 5 klgr. bődön 3 frt 40 kr.

Affonya . . . egy 5 klgr. bődön 3 frt 40 kr.

A fentjegyzettek minden postállomásra bérmentve küldetnek.

Tiszolezi nemes gyümölcs 100—200 klgr ládákban a legjutányosabb árak mellett küldetik

**KUCHTA D. J.**

3—3 exportüzlete Tiszolcz (Gömörm.)

## Hirdetmény.

5455. szám. — A rimaszombati kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy **Szerényi János** végrehajthatónak **Balogh János** végrehajtást szenvedő elleni 52 forint 39 kr. tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék területén lévő Gesztete községben fekvő a gesztetei 95. sztkjvben A. 1—19 serszám alatt foglalt 5/24. urb telekből 45. számú házból és urb. erdő s legelőből Balogh Jánost illető felerészére az árverést 470 forintban ezennel megállapított kikiáltási árrban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az **1893-ik évi december hó 2-ik** napjának délelőtti 10 órakor Gesztete községben a bíró házához tüzetik ki, hol a megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis 40 frt 70 krt készpénzben, vagy az 1881: LX. törvény-cikk 42. §-ában jelzett árfoollyammal számított és az 1881-ik évi november hó 1-én 3333-ik szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8-ik §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881-ik LX-ik t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt át-szolgáltatni.

Kelt Rimaszombat, 1893. évi okt. hó 9-én.

A rimaszombati kir. törvényszék mint tkönyvi hatóság.

**Aldorffer,** kir. tsvzéki bíró.

## Orgonajavítások.

Van szereném a nagyérdemű közönségnek, különösen pedig a tisztelendő lelkész és t. kántortanító uraknak valamint a nemes gömöri egyházaknak becses tudomására hozni azt, hogy pár hó óta itt tartózkodom és mindennemű **hangszereket**, különösen **orgonákat** jutányos áron igazítok, avagy újakat is készítek. Eddig Oláh-patakon, Göcsön, Fekete-patakon, Kis-Szlaboson, Hankován, Fekete-Lehotán, Rozslozsnján, Ragályon, Jolsván, Hisnyón, Mnisányon, Köviben, Süvetén, Liezén, Harkácsoson, Zeherjén és Sajó-Gömörön igazítottam az orgonát, nemkülönbén több helyen a megrongált képeket javítottam ki és a kopott képereteket újonnan aranyoztam. **Jelenleg a klenóczi templom** orgonáját tisztítom és hangolom. A megrendeléseket és leveleket november közepéig oda kérem intézni.

Továbbá ajánlom szolgálatkészségemet mindenféle **képek festésére**, valamint megrongált állapotban levőknek kijavítására; ugyszintén **képeretek aranyozása** és javítására.

Azon számos okirat és díesőre elismerés, melyet a különböző egyházak előjáróitól — teljesített munkámért — nyertem, nálam bármikor betekinthetők.

Munkámért jót állok

Klenócz, 1893. évi november hó 1-én.

A nagyérdemű közönségnek alázatos szolgálja:

4—\*

**MISURECZ BÉLA,**  
orgonaműves, szepes-lőcsei lakos.

39/1893. sz.

## Faeladási hirdetmény.

Tiszolcz n község volt urbéresei eladják a tiszolezi m. kir. vasuti állomástól 1 órányi távolságra fekvő könnyen közelíthető „**Dúhová**“ és „**Paszjecski**“ nevű **erdőben** található véghasználati **fatömeget**.

Az eladás tárgyát képező nagyobbreszt fűrészarunak és épületfának alkalmas tövön álló 2640 drb. jegenyefenyő törzs fatömege 2865 m<sup>3</sup>.

A nyilvános árverés f évi **november hó 20-ára délelőtt 9 órára** a község tanácestermében ki lett tüzve.

Vevők kötelesek **1000 frt bánatpénzt** a szóbeli árverezés megkezdése előtt letenni, a szóbeli árverezés megkezdéséig a kellő bánatpénzzel ellátott **zárt írásbeli ajánlatok is elfogadtatnak**.

A közelebbi feltételek az alólirt urb. igazgatónál betekinthetők.

Kelt Tiszolczon, 1893. évi november hó 4-én.

A volt urb. közönség választmánya:

**Dianiska István.**

községi bíró, urbéri igazgató.

1—2